

Rosszkedvünk ősze

A brit gazdaságról 2011 októberében

Vida Krisztina

Az Európai Unió második legnagyobb gazdasága 2011 őszen igencsak gyengélkedik. Az Eurostat adatai alapján a 2009-es 4,4 százalékos GDP-zugorodást követően 2010-ben 1,8 százalékkal bővült a bruttó hazai termék, amelyet idén is hasonló szintre, 1,7 százalékra vártak. A tavaszi kalkulációkat azonban ősze már lefelé kellett korrigálni: az Európai Bizottság jelenlegi előrejelzése értelmében 2011-ben szerény 1,1 százalék lehet a gyarapodás mértéke. Ugyanakkor még ez a szám is kérdéses, mert a brit statisztikai hivatal szerint a GDP 2011 első negyedében 0,4, második negyedében pedig 0,1 százalékkal „bővült”. A brit gazdaság több szempontból is elhúzódó válságnak néz elébe. De vajon látzik-e az alagút vége?

Az Egyesült Királyságot rendkívül súlyosan érintette a globális pénzügyi-gazdasági válság. Ennek legfőbb oka – némi leegyszerűsítéssel – a globális folyamatokhoz ezer szállal kapcsolódó pénzügyi szektor túlsúlya, és ebből következően a krízis által megingott pénzintézetek (Northern Rock, RBS, Lloyds TSB stb.) megmentésének gigászi költségei voltak.

Ez utóbbi lépéssorozat azonban igen súlyos, a háború óta nem látott terheket rótt a 2010 májusában hatalomra került konzervatív és liberális demokrata koalícióra. Miközben az államháztartási hiány két számjegyre ugrott, az államadósság a 2007-es válság előtti szinthez képest közel megduplázódott, és 2010-ben már elérte a GDP 80 százalékát. A Cameron–Clegg-kormány legfontosabb feladata tehát a válságkezelésből adódó súlyos pénzügyi egyensúlytalanságok középtávú orvoslása lett. A kormányzat ezirányú intézkedéseit a 2010 nyarán elfogadott és a 2011–2015-re vonatkozó – erőteljesen megszorító, de nem csak megszorításokkal operáló – költségvetési csomag alapján vezetik be.

Ami a kiadási oldalt illeti, a kormány jelentősen – négy év alatt összesen közel ötödével –

visszafogja a közkiadásokat, ami az egészségügyi, az oktatási és a volt gyarmatokat támogató ráfordításokat leszámítva lényegében minden területet érint. Első lépésben befagyasztották a béreket a közszférában, továbbá sor kerül mintegy félmillió állami munkahely fokozatos megszüntetésére, bizonyos szociális juttatások eltörlésére/szigorítására, valamint (miközben a nyugdíjak reálértékét a kormány garantálja) a nyugdíjkorhatár 65-ről 66 évre történő emelésének előkészítésére. A költségvetés részletesen rendelkezik minden egyes tárca megtakarítási előirányzatáról is. Mindezeket túl a bevételi oldalt is növelik, elsősorban az áfa 17,5 százalékról 20 százalékra emelésével, valamint a tőkére rakódó terhek (pl. bankadó, biztosítási prémieumot terhelő adó) emelésével. Számos adókedvezmény mérséklése, valamint az adóelkerüléshez kapcsolódó büntetés szigorítása is napirenden van.

A kormány ugyanakkor egy sor ösztönzőt is bevezet. Például a személyi jövedelemadókedvezmények reformjával több pénzt hagynak a legalacsonyabb jövedelmű háztartásoknál, könnyítéseket vezetnek be a munkáltatói társadalombiztosítási járulékfizetésre vonatkozóan, illetve (a jelentős regionális különbségek miatt) járulékreformokkal támogatják a Londonon és Anglia dél-keleti részén kívül letelepedő cégek működését is. Ezen felül az üzleti környezet javítása jegyében a ciklus végéig a társasági adót 28 százalékról 23 százalékra redukálják (kisebb forgalmú cégek esetében ez 20 százalék), megnövelték a Vállalati Finanszírozási Garancia Alapot, létrehozták a Növekedési Tőke Alapot, és egyszerűsítették a vállalkozásokhoz kapcsolódó adminisztrációt.

A költségvetési intézkedéseknek, illetve a gazdaság várt bővülésének köszönhetően az államháztartás GDP-arányos hiánya a tervek szerint a 2012–13-as költségvetési évben 6,2,

2013–14-ben 4,1, 2014–15-ben 2,5 és 2015–16-ban 1,5 százalék lesz, miközben az államadósság 2014-től kezdhet el csökkenni. A felvázolt biztató trendekre azonban már most árnyékot vet a GDP várható növekedésének lefelé módosítása, ami lassíthatja a hiány lefaragásának ütemét, a kormány leghatározottabb retorikája ellenére.

A fiskális reformok mellett a kormányzat további, a szerkezetváltást elősegítő lépései a *Nemzeti reformprogram* alapján az alábbi területekre fókuszálnak: a pénzügyi szektor működésének reformja, szigorúbb ellenőrzése, a reálgazdaság hitelezésének elősegítése; a magas állami és magánadósság-szintek ellensúlyozásához az export dinamizálása és exporttámogatások nyújtása; az alacsony állótöke-képzési ráta emelése; valamint az oktatási rendszer reformja, a humántöke fejlesztése.

A közpénzügyi stabilitás és a szerkezetátalakítás megteremtésével párhuzamosan a monetáris politika célja az árstabilitás, az infláció két százalék közelében tartása. Ennek tükrében azonban vitatható a Bank of England által még 2009-ben megkezdett „mennyiségi lazítás” (*quantitative easing*) nevű művelet, amelynek keretében eddig már 200 milliárd fontot pumpáltak a gazdaságba, és amelyet most újabb 75 milliárddal toldanak meg. A kereslet ösztönzését szolgáló friss pénz államkötvények és egyéb értékpapírok felvásárlásával kerül a gazdaság vérkeringésébe. A döntés még alacsony inflációs szint mellett született, ám az idénre várható 4,5 százalék körüli pénzromlás már nem lenne szükségessé ilyen lépést (ráadásul a stagfláció kialakulását is elősegítheti). A likviditás bővítésével párhuzamosan az alapkamat továbbra is történelmi mélypontra (0,5%) van, ami szintén a fogyasztást és a beruházásokat lenne hivatott élénkíteni.

A brit gazdaságot mindezek ellenére – vagy részben éppen a felsorolt intézkedések folyamán – egyelőre nem húzzák sem a beruházások, sem a közületi, sem a magánfogyasztás. Épp ellenkezőleg, a bruttó állótöke-beruházás az idén a hagyományosan alacsony szintnél is lejjebb lesz (a GDP-arányos mintegy 14 százaléknál csak az ír ráta lesz kisebb az EU-ban), miközben a fogyasztást egyrészt visszafogják a megszorítások, másrészt itt komoly rizikófaktor-ként jelenik meg az óriási, a GDP mintegy 200 százalékát kitevő (a háztartásokat és a nem pénzügyi vállalati szektort érintő) magánadósság mértéke.

Így az egyetlen kitörési pont az export lehet. Az áruk és szolgáltatások exportja a 2009-es mélypont után az idén, és várhatóan jövőre is, dinamikusan nő, miközben a kivitel és a beho-

zatal közötti különbség a korábbi negatív trendekhez képest látványosan szűkülhet. Így összességében a 2010-ben még 2,5 százalékos GDP-arányos folyó fizetési mérleg hiánya az idén csökkenhet, és a mérleg 2012-re egyensúlyba kerülhet. A kormányzat egyébként középtávon pozitív nettó exporttal számol, és a kivitel az idén és jövőre is a GDP-növekmény legfontosabb eleme lesz. A brit export – amelynek versenyképességét jelentősen javítja a font elmúlt években lezajlott gyengülése is – az európai gazdaság gyengélkedése miatt igyekszik komolyabban terjeszkedni a feltörekvő piacokon: a Kínába irányuló kivitel például tavaly több mint 40 százalékkal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Mindazonáltal jelentősebb orientációváltásról egyelőre nincs szó: a brit kivitelnek még mindig csak töredéke (mintegy öt százaléka) irányul a BRIC-országokba, miközben a legjelentősebb partnerek továbbra is az Európai Unió és Észak-Amerika.

Összességként megállapítható, hogy a brit gazdaság a 2008–2009-es válság hatására 2011 őszén még mindig gyengélkedik, a kilátások bizonytalanok. A korábban hagyományosan alacsony (ötszázalékos) munkanélküliség már nyolc százalék fölé emelkedett, és az állástalanok aránya folyamatosan növekszik, miközben az életszínvonal (különösen a középosztályé) csökken. Számos euróövezeti országhoz hasonlóan az Egyesült Királyság is a veszélyzónában van, amelyből rendkívüli kormányzati erőfeszítésekkel igyekszik kikerülni. Ennek érdekében az állami szerepvállalás szinte minden területén komoly megszorítások lépnek életbe, de egyidejűleg igyekeznek ösztönözni a visszaeső fogyasztást, elsősorban a pénzmennyiség növelésével. A szigetországot várhatóan mégsem a belső kereslet, hanem az export húzhatja ki a bajból, feltéve, ha a legfőbb felvevőpiacok ezt lehetővé teszik. A fiskális politika következetes végigvitele pedig legkorábban 2014-re hozhatja meg a stabilitást, de csak akkor, ha a brit gazdaság növekedési kilátásai nem romlanak tovább.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról